

ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО. ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ТА КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА. ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

Банасевич І.І.

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК НЕДОЛІКІВ ТОВАРІВ, РОБІТ (ПОСЛУГ): СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

УДК 347.4

Сьогодні на перший план виходить проблема виготовлення і реалізації товару, виконання робіт і надання послуг, що не відповідають вимогам нормативних документів, тобто неякісної і небезпечної продукції.

Законодавство України формально надає споживачам досить широке коло можливостей стосовно захисту своїх прав та інтересів, в тому числі - право на відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Проте реалізувати ці можливості ще досить складно.

Усунути законодавчі прогалини та суперечності був покликаний нещодавно прийнятий Закон України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» [1]. Проте даним нормативним актом запропоновано досить спірний механізм відшкодування шкоди, невиправдано розмежовано сферу правового регулювання Цивільного кодексу України та спеціального законодавства. Ще одним чинником, що підкреслює актуальність проблеми, є активізація процесу адаптації вітчизняного законодавства про захист прав споживачів до європейських стандартів у цій сфері.

Таким чином, актуальність вивчення правових проблем регулювання відшкодування шкоди, завданої споживачам, обумовлена недосконалістю чинного законодавства та потребою наукового обґрунтування пропозицій щодо його вдосконалення, недостатньою теоретичною розробкою та дискусійністю окремих аспектів досліджуваних правовідносин. У цілому, метою даної наукової статті є пошук оптимальної моделі правового регулювання зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок дефекту продукції.

Окремі аспекти зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої споживачам, були предметом дослідження А.В. Гридін, О.В. Зверєвої, Л.М. Іваненко, Г. Колісникової, Г.А. Осетинської, О.П. Письменної, С.Н. Приступи Ю.Ю. Рябченка, Р.І. Тераз, А.Р. Товмасяна, та інших вітчизняних та зарубіжних учених.

Безпосередня поява в українському цивільному законодавстві спеціального делікту щодо відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг), обумовлена саме кодифікацією законодавства про захист прав споживачів, адже у Законі України «Про захист прав споживачів» було закріплено право споживача на відшкодування збитків, завданих товарами (роботами, послугами) неналежної якості, а також майнової та моральної шкоди, заподіяної небезпечними для життя і здоров'я людей товарами (роботами, послугами) [2, с. 176].

Ведучи мову про чинну правову регламентацію підстав та порядку відшкодування шкоди, завданої споживачам, не можемо не згадати норми Конституції України, відповідно до ч. 4 ст. 42 якої держава захищає права споживачів [3]. Вказівку на право споживача на відшкодування шкоди містить базовий міжнародний акт з питань захисту споживачів – Керівні принципи для захисту інтересів споживачів, схвалені Генеральною Асамблеєю ООН резолюцією від 9 квітня 1985 року [4, с. 422].

Спеціальне цивільно-правове регулювання зобов'язань з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків продукції, здійснюється за допомогою норм § 3 глави 82 книги 5 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року (далі – ЦК України) та За-

кону України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» від 19.05.2011 року.

Виходячи із аналізу змісту вищезазначених норм ЦК України, сфера їх дії обмежується відносинами із відшкодування шкоди, завданої фізичній чи юридичній особі внаслідок недоліків товару, що є нерухомим майном, робіт чи послуг. Нормами § 3 глави 82 книги 5 Цивільного кодексу України врегульовано питання підстав відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, робіт (послуг), визначено осіб, зобов'язаних таку шкоду відшкодувати та встановлено строки, протягом яких завдана шкода підлягає відшкодуванню.

В обсяг цивільно-правового регулювання з огляду на принцип генерального делікту входять також загальні положення про відшкодування шкоди. Нагадаємо, що сутність генерального делікту зводиться до того, що шкода, незалежно від того, кому і ким завдана, в чому б вона не виражалася, підлягає відшкодуванню, крім випадків, прямо передбачених законом [5, с. 426].

Водночас відповідно до ст. 1211-1 ЦК України «особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном, у тому числі таким, що є складовою частиною іншого рухомого чи нерухомого майна, включаючи електроенергію, встановлюються законом». Даною нормою ЦК відсилає до Закону України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції».

У цілому, Закон України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» дублює положення ЦК. Закон містить визначення використаних термінів, визначає зміст поняття «продукція, що має дефект», встановлює осіб, зобов'язаних відшкодувати заподіяну потерпілому шкоду, формулює випадки зменшення чи звільнення від відповідальності боржника, встановлює позовну давність та строк відшкодування шкоди [1].

Слід зазначити, що такий «розщеплений» підхід (норми ЦК та спеціального закону) до правового регулювання однотипних за своєю природою відносин був неоднозначно сприйнятий правозастосовчою практикою. Так, у пояснювальній записці до

проекту Закону України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» автори законопроекту зазначили, що «питання відповідальності за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції, яка є рухомим майном, в тому числі таким, що є складовою частиною іншого рухомого або нерухомого майна, включаючи електроенергію, слід, зважаючи на специфіку цієї відповідальності, врегулювати в окремому законодавчому акті» [6]. Проте, у чому все-таки специфіка такої відповідальності, у пояснювальній записці не уточнено. У цілому ж, проект Закону України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» було розроблено на основі Директиви Ради 85/374/ЄЕС від 25.07.1985 року «Про наближення законів, підзаконних актів та адміністративних положень держав-членів щодо відповідальності за дефектну продукцію» з метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [7].

Доводиться констатувати, що Законом України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» було запропоновано досить спірний механізм правового регулювання відшкодування шкоди, завданої споживачам. До того ж, даний нормативний акт містить численні недоліки, на яких вважаємо за доцільне зупинитися детальніше.

Насамперед, у ст. 2 вищезгаданого Закону визнається, що відносини щодо відшкодування шкоди, завданої внаслідок дефекту продукції, регулюються ним неповністю, оскільки згідно з частиною 2 цієї статті до відповідних відносин, не врегульованих цим законом, застосовуються положення цивільного, процесуального законодавства та законодавства про захист прав споживачів. Зазначене свідчить про фактичну відсутність у Законі власного предмету правового регулювання. Зрештою, назва даного нормативно-правового акта не відповідає його змісту. Оскільки у назві не конкретизуються види відповідальності за шкоду, завдану внаслідок дефекту продукції, то у тексті мали б розглядатися всі види такої відповідальності. Натомість регулюються лише відносини щодо цивільної відповідальності за шкоду, завдану потерпілому внаслідок дефекту в продукції [8].

Очевидним обмеженням, привнесеним новим Законом, стала норма, закріплена у ч. 1 ст. 10: «До вимог про відшкодування шкоди застосовується позовна давність тривалістю у три роки». Притім, на вимоги про відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю, позовна давність взагалі не поширювалась. На нашу думку, таке обмеження не є обґрунтованим: воно входить у суперечність із ч. 3 ст. 22 Конституції України, за якою при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав та свобод.

До вищезазначеного варто додати, що визначення Законом «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» кола осіб, які відповідають за шкоду, може ускладнити реалізацію права потерпілого в силу великої кількості імпортованих товарів на ринку. Так, відповідно до Закону відповідальним за шкоду є виробник готової продукції, сировини або комплектувального виробу, складової частини продукції та будь-яка особа, яка, розміщуючи на продукції своє найменування, торговельну марку чи іншу ознаку, заявляє про себе як про виробника. Якщо продукція виготовлена за межами України, відповідальність як виробник несе особа, яка ввезла її на митну територію України з метою продажу, передання в найм (оренду), лізинг або розповсюдження в будь-якій іншій формі в ході господарської діяльності.

Зрештою, необхідно звернути увагу на свого роду вибірковий підхід вітчизняного законодавця до адаптації положень Директиви Ради 85/374/ЄЕС. Так, Директива передбачає обмеження розміру відшкодування майнових збитків (відповідно до ст. 9 «збитки» мають таке значення: (а) збитки, завдані смертю чи тілесними пошкодженнями; (б) пошкодження чи знищення будь-якого предмета власності, за винятком самої неякісної продукції, на суму щонайменше 500 ЕКЮ), проте дану норму вітчизняний законодавець не перейняв. Інший приклад: термін «продукція» у розумінні документа не включає первинну сільськогосподарську продукцію (означає продукцію, що є результатом обробки землі, тваринництва чи рибальства, за винятком продукції, що пройшла

Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг): стан правового регулювання попередню обробку) та дичину. Подібний виняток у вітчизняне законодавство впроваджений не був.

Таким чином, слід визнати, що положення законодавства України спрямовані на забезпечення більш високого рівня захисту прав споживачів, ніж це передбачено відповідною Директивою ЄС. Це означає, що основною проблемою є не розробка нової правової бази чи трансформація існуючої, а перш за все створення умов та ефективних механізмів реалізації чинного законодавства [9, с. 154]. Крім того, логічним було б повернення до уніфікованого регулювання питань відповідальності за шкоду, завдану споживачам, нормами ЦК з деяким їх доповненням та уточненням.

У субсидіарному порядку до відносин із відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів (робіт, послуг) застосовуються положення Закону України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р. [10]. Такий висновок прямо впливає із ч. 2 ст. 2 вказаного Закону: «До відносин, не врегульованих цим Законом, застосовуються положення цивільного, процесуального законодавства та законодавства про захист прав споживачів».

ЦК України не містить схожого формулювання, проте слід погодитися із Г.А. Осетинською, яка вказує на спеціальний характер «споживчого» Закону по відношенню до ЦК. У такому разі останній виступає в якості кодифікованого галузевого нормативного акта, що встановлює основні засади, підстави цивільно-правової відповідальності і способи захисту суб'єктивних цивільних прав, у тому числі й прав споживачів [11, с. 130]. Проте слід пам'ятати, що сфера регулювання ЦК України набагато ширша: потерпілими в контексті аналізованого нами деліктного зобов'язання можуть бути не лише фізичні, а й юридичні особи, які традиційно не визнаються споживачами у контексті Закону України «Про захист прав споживачів».

Також доречно звернути увагу на, зокрема, п. 5 ч. 1 ст. 4 («Споживачі під час придбання, замовлення або використання продукції, яка реалізується на території України, для задоволення своїх особистих потреб мають право на відшкодування майнової та моральної шкоди, завданої внаслідок недоліків продукції (де-

фекту в продукції)) та бланкетну ст. 16 «Відповідальність за шкоду, завдану внаслідок недоліків продукції (дефекту в продукції)». Аналогічне загальне положення містить Господарський кодекс (далі – ГК) України (ст. 39) [12].

Певною мірою при регулюванні відносин з відшкодування споживачам шкоди застосовуються норми Закону України «Про міжнародне приватне право». Для прикладу, ст. 50 визначає право, що застосовується до відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) [13].

Зважаючи на «пограничність» правових норм про відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг), важливе значення для формування правильних та достовірних висновків мають дослідження у сфері як деліктних, та договірних зобов'язань, так і правовідносин за участю споживачів.

Теоретичне та практичне значення вирішення вказаних питань зумовлене декількома обставинами. По-перше, від одержаних результатів залежить визначення співвідношення юридичної сили відповідних норм права, встановлення тієї обставини, які норми права мають загальний характер, а які – спеціальне застосування. Це, у свою чергу, дасть змогу уникнути можливих колізій при їх застосуванні на практиці. По-друге, раніше питання забезпечення інтересів суб'єктів, які користуються товарами, роботами чи послугами, регулювалося лише спеціальним законодавством про захист прав споживачів, внаслідок чого більшість цивілістичних аспектів відповідних відносин залишилися недостатньо чітко вирішеними нормативно і недостатньо розробленими теоретично.

Г. Колісникова зазначає, що у разі заподіяння особам шкоди внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) застосовуються норми цивільного права, які можна поділити на три групи. Це, по-перше, норми договірної (зобов'язального) права, по-друге – норми загальної деліктної відповідальності, які встановлюють обов'язок відшкодування шкоди тим особам, з якими заподіювач шкоди не перебував у договірних відносинах, та, по-третє, – норми інституту спеціального делікту [14, с. 101]. Усі вищезазвані групи

правових норм певною мірою пересікаються. На підтвердження наведемо ч. 5 ст. 9 Закону України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції»: «Звільнення виробника від відповідальності за шкоду на підставах, визначених цією статтею, не позбавляє потерпілого права вимагати відшкодування шкоди будь-якою особою, з вини якої вона була завдана, відповідно до статей 1166-1208 Цивільного кодексу України».

Передусім спробуємо встановити суттєві аспекти співвідношення цивільно-правового зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) із правовідносинами за участю споживачів. На наш погляд, доцільно при цьому виходити із відповідного співвідношення цивільного та споживчого законодавства. Так, у ст. 2 Закону України «Про захист прав споживачів» йдеться про те, що законодавство про захист прав споживачів складається з цього Закону, Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України та інших нормативно-правових актів, що містять положення про захист прав споживачів. Очевидно, що до названих нормативних актів можемо віднести і Закон України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції».

Аналіз деліктного зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг), дозволяє зробити висновок, що воно за своїм суб'єктним складом виходить за межі традиційного розуміння відносин щодо захисту прав споживачів, адже розширює коло кредиторів за рахунок включення до них, по-перше, осіб, які не є споживачами (третьох осіб), а, по-друге, юридичних осіб, які традиційно не визнаються споживачами у контексті Закону України «Про захист прав споживачів». Так, у відповідності з п. 22 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист прав споживачів» споживачем визнається «фізична особа, яка придбаває, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника». Натомість ЦК України не лише не використовує вказане поняття, а й узагалі жодним чином не обмежує

суб'єктний склад зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків продукції. Пряму вказівку на відсутність таких обмежень законодавець помістив у тексті Закону України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції», за змістом якого потерпілим є споживач або користувач, якому завдано шкоду внаслідок дефекту в продукції, а користувачем – фізична особа, яка придбаває, замовляє, використовує продукцію для провадження підприємницької діяльності або виконання обов'язків найманого працівника, чи юридична особа, яка придбаває, замовляє, використовує продукцію.

Крім викладеного вище, одним із спірних питань є також правильне розмежування правової природи досліджуваних правовідносин, відмежування їхньої договірної чи недоговірної сутності. Іншими словами, йдеться про визначення місця правових норм про відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг) у системі деліктних зобов'язань зокрема та цивільно-правових зобов'язань в цілому [2, с.171].

О.С.Юффе зазначав, що позадоговірна відповідальність реалізується шляхом встановлення між сторонами особливого зобов'язання – з відшкодування завданої шкоди. Навпаки, договірна відповідальність особливого зобов'язання не породжує і реалізується шляхом «приєднання» до існуючого між сторонами зобов'язання нового обов'язку порушника [15, с. 203]. Відмінність деліктної та договірної відповідальності В.Т.Смірнов та А.О.Собчак вбачали в тому, що деліктна відповідальність настає у випадку, якщо була завдана шкода особі, що не перебувала із заподіювачем шкоди в договірних відносинах, в той час як договірна відповідальність завжди «слідuje» з договірного зобов'язання [16, с. 100].

Цікаве бачення проблеми співвідношення договірної та позадоговірної відповідальності за шкоду, завдану внаслідок недоліку продукції, подає російський учений А.Р. Товмасян. На його думку, зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт чи послуг виконує роль зв'язуючої ланки між загальною недоговірною відповідальністю, заснованою на

принципі генерального делікту, та відповідальністю за порушення договірних зобов'язань. Тим самим забезпечується ефективний захист фізичних та юридичних осіб у тих випадках, коли мір цивільно-правової відповідальності явно недостатньо [17, с. 15].

Все ж, варто погодитися із необхідністю чіткого розмежування тих прав та обов'язків, які реалізуються в межах укладеного договору, і тих, які здійснюються поза договором. Так, відповідно до ст. 678 ЦК покупець в разі продажу йому товару неналежної якості має різноманітний комплекс прав, в тому числі і право вимагати сплаченої за товар грошової суми. Це право має договірний характер та реалізується в межах договору купівлі-продажу. Якщо ж внаслідок недоліку придбаного товару була завдана шкода здоров'ю або майну покупця, відносини сторін з цього приводу матимуть позадоговірний характер [18, с. 806].

Загалом відмежування нововиниклих деліктних зобов'язань від договірних правовідносин, у яких перебувають суб'єкт відповідальності і потерпілий, може бути здійснене згідно з критерієм порушених цивільних прав та їх об'єкта (матеріального чи нематеріального блага). Відповідно цивільне правопорушення, з якого виникло деліктне зобов'язання, або порушує майнове право потерпілого, яке не є елементом змісту відповідного договірного зобов'язання, або посягає на особисті немайнові права потерпілого. Наприклад, при неналежній якості товару і за відсутності спричинених цим втрат у іншому майні покупця має місце факт порушення договору, але якщо внаслідок недоліку товару завдано шкоди здоров'ю покупця або його майну, яке не є предметом цього договору купівлі-продажу, тоді слід констатувати наявність делікту, встановленого ст. 1209 ЦК [19, с. 935].

При розгляді даної проблеми в рамках зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої споживачам, прийнято вести мову про проблему конкуренції договірного та недоговірного позовів.

При вирішенні вказаного спору І.Б. Шицький виходить з наступного. Норми § 3 глави 82 ЦК України спрямовані на захист абсолютних цивільних прав потерпілої особи. Виникнення цих прав, у принципі, не залежить від наявності певних договірних

відносин, тому вони підлягають захисту від посягань усіх і кожного, в тому числі – сторони за договором, у якому бере участь потерпілий. Відповідно й обов'язок не допускати порушення зазначених прав покладається законодавством на заздалегідь необмежене коло осіб, до якого поряд з іншими особами входять також і можливі договірні контрагенти. Виходячи з цього, в контексті застосування норм про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) не може йти мова про конкуренцію договірного та позадоговірного позовів (позову з приводу відшкодування збитків, завданих порушенням договору та позову щодо відшкодування позадоговірної шкоди) [19, с. 935].

Отже, базовими нормативними актами, що регулюють зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг) є Цивільний кодекс України та Закон України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції». Субсидіарно застосовуються положення Закону України «Про захист прав споживачів», Господарського кодексу України та Закону України «Про міжнародне приватне право». У цілому, варто вказати на невиправданість одночасного регулювання недоговірного зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) нормами спеціального закону та Цивільного кодексу України.

1. *Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції: Закон України від 19.05.2011 р. № 3390-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - № 47. – Ст. 531.*
2. *Тераз Р.І. Становлення та тенденції розвитку правового регулювання відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг) / Р.І. Тераз // Університетські наукові записки. – 2007. - № 4. – С. 171-176.*
3. *Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – ст. 141.*
4. *Відшкодування моральної та матеріальної шкоди: Навчальний посібник / [Галаянич М.К., Грисяк А.Б., Дришлюк А.І., Ківалова Т.С. та ін.]; За ред. М.К. Галаяничча. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 624 с.*
5. *Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Підручник / [Бичкова С.С., Бірюков І.А., Бобрик В.І. та ін.]; За заг. ред. С.С. Бичкової. - 2-ге вид., змінене та доп. - К.: КНТ, 2008. - 497 с.*

6. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції». - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc34?id=&pf3511=39120&pf35401=178851.
7. Про наближення законів, постанов та адміністративних положень держав-членів щодо відповідальності за неякісну продукцію: Директива Ради 85/374/ЄЕС від 25.07.1985 р. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_348.
8. Висновок на проект Закону України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» (реєстр. № 7408 від 01.12.2010 р., внесений Кабінетом Міністрів України). - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc34?id=&pf3511=39120&pf35401=184095.
9. Зверева О.В. До питання про взаємодію норм цивільного та господарського права, спрямованих на забезпечення прав споживачів / О.В. Зверева // Вісник господарського судочинства. - 2008. - № 1. - С. 152-157.
10. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12/print1333972428496309>.
11. Осетинська Г.А. Законодавча регламентація зобов'язань з надання послуг за участю споживачів / Г.А. Осетинська // Право України. - 2003. - № 11. - С. 130-133.
12. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 18, № 19-20, № 21-22. - Ст. 144.
13. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 32. - Ст. 422.
14. Колісникова Г. Особливості цивільно-правового захисту прав споживачів / Г. Колісникова // Право України. - 2008. - №3. - С. 100-102.
15. Хоменко М.М. Співвідношення деліктної та договірної відповідальності / М.М. Хоменко // Актуальні проблеми юридичної науки: Збірник тез міжнародної наукової конференції «Дев'ять осінніх юридичних читання» (м. Хмельницький, 12-13 листопада 2010 року): У 4-х частинах. - Частина третя: «Цивільне право. Сімейне право. Міжнародне приватне право. Комерційне право. Цивільний, господарський та адміністративний процес». - Хмельницький: Видав-

ництво Хмельницького університету управління та права, 2010. - С. 265-271.

16. Смирнов В.Т. *Общее учение о деликтных обязательствах в советском гражданском праве* / В.Т. Смирнов, А.А. Собчак. – Л.: ЛГУ, 1983. – 152 с.
17. Товмасын А.Р. *Обязательства по возмещению вреда, причиненного недостатками товара, работы, услуги: автореферат дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право; Семейное право; Гражданский процесс; Международное частное право»; 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право»* / А.Р. Товмасын. — М., 1999. – 26 с. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.law.edu.ru/book/book.asp?bookID=1229028>
18. *Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар* / [Довгерт А.С., Кузнецова Н.С., Луць В.В. та ін.]; за ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. — К.: Істина. — 928 с.
19. *Цивільне право України: Підручник: У 2 т.* / [Борисова В.І., Баранова Л.М., Жилінкова І.В. та ін.]; за заг. ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - Т. 2. - 552 с.

Банасевич І.І. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг): стан правового регулювання

У науковій статті автор досліджує проблему правового регулювання зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). При цьому автор аналізує чинне законодавство та погляди інших дослідників названої проблеми і висловлює власні пропозиції щодо удосконалення механізму правового регулювання відшкодування шкоди, завданої недоліками продукції.

Ключові слова: деліктні зобов'язання, зобов'язання із відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг), дефекти в продукції, споживач, користувач, виробник продукції.

Банасевич І.І. Обязательства по возмещению вреда, причиненного недостатками товара, работы (услуги): состояние правового регулирования

В научной статье автор исследует проблему правового регулирования обязательств по возмещению вреда, причиненного недостатками товара, работы (услуги). При этом автор анализирует действующее законодательство, а также взгляды других исследователей названной проблемы и высказывает собственные предложения об усовершенствовании механизма правового регулирования возмещения вреда, причиненного недостатками продукции.

Ключевые слова: деликтные обязательства, обязательства по возмещению вреда, причиненного недостатками товара, работы (услуги), дефекты в продукции, потребитель, пользователь, изготовитель продукции.

Banasevych I.I. Damages caused as a result of defects of goods (services): state regulation

In this article the author investigates problem of legal regulation of the obligations for damages caused as a result of deficiencies of goods (services). Also the author analyses active legislation and views of the other investigators on the aforementioned problem and expresses his own propositions concerning the legislation development.

Keywords: tort liabilities, liabilities from damages caused by deficiencies of goods (services), defects in products, customer, user, the manufacturer.

Васильєва В.В.

ЗОВОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ З ПРИВОДУ УКЛАДЕННЯ ТА НЕДІЙСНОСТІ ДОГОВОРУ

УДК 347.4

Актуальність теми. Система договірних зв'язків в наш час стала ядром ринкового механізму в Україні. Детального дослідження потребують зобов'язання, що виникають як з договору, так і з зобов'язань, що виникають з приводу укладення договору.

Постановка проблеми. Досить детально врегульовані зобов'язання, що виникають з договору, однак в процесі укладення договору, а також внаслідок визнання договору недійсним чи неукладеним виникає особливий тип правовідношення між сторонами, який правники не називають зобов'язанням, хоч він і пов'язує конкретно визначені сторони майбутнього чи неукладеного договору певним правовим зв'язком, що також потребує юридичного закріплення та врегульованості.

Аналіз досліджень даної проблеми. Окремі питання поставленої проблеми досліджувалися у працях таких науковців як М.М. Агарков, І. Бекленішева, С.О.Бородовський, М.І. Брагінський, В.В. Вітрянський, О.С.Іоффе, Н.І.Майданик та ін.

Постановка мети. Метою даного наукового дослідження є з'ясування правової природи зобов'язань, які виникають з